

Dnr: Ju2022/02173

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L3@regeringskansliet.se

Yttrande över *En oavvislig ersättningsrätt?* (SOU 2022:23)

Inledning

Musikförläggarna delar i mångt och mycket utredningens resonemang och förslag. Särskilt avseende behovet och lämpligheten av att inte införa en s.k. oavvislig ersättningsrätt. Betänkandet kommenteras med föreningens synpunkter i valda delar enligt nedan.

Om Musikförläggarna

Musikförläggarna bildades 1928 och är de svenska musikförlagens branschorganisation. Föreningen driver musikförlagens och deras kontrakterade upphovspersoners frågor i kontakter med beslutsfattare, myndigheter, övrig musikbransch, media och allmänhet. Att skapa förståelse för musikens värde och för upphovsrättens funktion och betydelse är en av våra huvuduppgifter. Musikförläggarna har 67 medlemmar och medlemmarna står för ungefär 90 procent av omsättningen i musikförlagsbranschen i Sverige.

7 Upphovsmäns och utövande konstnärers möjligheter att få ersättning

Utredningens första uppgift har enligt direktiven varit att analysera och redogöra för upphovspersoners och utövande konstnärers möjligheter att få lämplig och proportionerlig ersättning för de tillgängliggörande av verk och framföranden som sker på begäran av enskilda (t.ex. streaming).

Musikförläggarna

I såväl DSM-direktivet¹ som i direktiven till den nu aktuella utredningen² betonas att upphovspersoner och utövande konstnärer många gånger är i en svag förhandlingsposition när de upplåter sina rättigheter och därför har svårt att få lämplig och proportionerlig ersättning. Detta aktualiseras särskilt i takt med den digitala och tekniska utvecklingen. Rättighetshavarnas utmaningar är grunden till de skärpta ersättningsbestämmelserna i DSM-direktivet.

Enligt utredningens bedömning finns det en risk för att orimligt låga ersättningsnivåer generellt sett underminerar de ekonomiska incitament och villkor som krävs för att upphovspersoner och utövande konstnärer alls ska ägna sig åt sina verksamheter. Utredningen framhåller att det upphovsrättsliga regelverket i rimlig utsträckning bör garantera att upphovsmän och utövande konstnärer får en skälig ersättning när de överlåter sina ensamrättigheter. Detta är ett resonemang som Musikförläggarna ställer sig bakom, möjligheten att erhålla ersättning för skapande verksamhet är central, och vill samtidigt tydligt framhålla att musikförlagsbranschen i detta hänseende fungerar mycket tillfredsställande. Detta då den vanligaste uppgörelsen mellan upphovsperson och förlag bygger på en royaltyfördelning räknat från första kronan.

Musikförläggarna vill även ta tillfället i akt att påpeka att en förutsättning för att rättighetshavare ska kunna få lämplig och korrekt ersättning vid digitala nyttjanden, är att de, såväl som musikförlagen, erhåller insikt i hur deras rättigheter används. Frågan om kvaliteten på rapporteringen är av avgörande betydelse bland annat för de kollektiva förvaltningsorganisationerna på musikområdet, där användningen av respektive organisations repertoar utgör utgångspunkten för den ersättning som ska utgå och fördelas. En grundförutsättning för att erhålla fullgod information är att det i lagstiftning stipuleras att lämna fullständig rapportering av vilka verk som används. Regleringar rörande rätt till information på plattformar finns i DSM-direktivet och beträffande införandet av dessa regler i svensk rätt konstateras i proposition 2021/22:278 sid 144 bl.a. att det inte finns skäl att ifrågasätta varför tjänsteleverantörerna inte skulle behöva lämna information om i vilken omfattning varje verk som identifierats har använts och att det många gånger torde vara en förutsättning för att rätt ersättning ska kunna betalas ut.

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/790 av den 17 april 2019 om upphovsrätt och närstående rättigheter på den digitala inre marknaden och om ändring av direktiven 96/9/EG och 2001/29/EG

² Dir. 2021:31

Musikförläggarna

8 En oavvislig ersättningsrätt

Utredningen har även haft i uppdrag att ta ställning till om det finns behov av och är lämpligt att införa en s.k. oavvislig ersättningsrätt för upphovspersoner och utövande konstnärer. En sådan rätt skulle ge upphovspersoner och utövande konstnärer rätten att kräva ersättning direkt av användaren, t.ex. en leverantör av streamingtjänster, oberoende av om denne är upphovspersonens eller den utövande konstnärens avtalspart eller om denne i stället är någon som i ett senare led har förvärvat rättigheten. Detta skulle gälla i princip oaktat vad som har överenskommit vid överlåtelsen av rättigheten. Rätten skulle inte kunna avtalas bort. Vidare ska den rätten dessutom vara föremål för obligatorisk kollektiv förvaltning.

Utredningen ger vid handen att det inte finns tillräckliga skäl att införa en oavvislig ersättningsrätt, en slutsats som Musikförläggarna delar. Helt riktigt är en rätt av det slaget svår att förena med allmänna förmögenhetsrättsliga principer och kan leda till mindre rimliga resultat. En sådan rätt kan vidare inte anses vara ägnad att åstadkomma det önskade resultatet, nämligen att i större utsträckning tillförsäkra att upphovspersoner och utövande konstnärer får en ersättning som är skälig när verk och framföranden tillhandahålls på begäran av enskilda. Som utredningen mycket riktigt kommer fram till finns i stället tydliga risker för att förutsättningarna för många av dem sammantaget skulle påverkas i negativ riktning.

10 Alternativ tvistlösning

I utredningens uppdrag har dessutom ingått att överväga om det behövs ett nytt och frivilligt system för tvistlösning utom domstol i tvister av visst slag mellan, å ena sidan, en upphovsperson eller utövande konstnär och, å andra sidan, den som har förvärvat en rättighet. Enligt utredningens mening finns det tydliga fördelar med medling i många situationer. För att ta vara på dessa fördelar behöver användningen av medling öka. Detta kräver åtgärder för att förbättra tillgången till medlare med särskild branschkunskap. Utredningen ger dessutom att kunskapen om medling behöver öka. Utredningen föreslår därför att Patent- och registreringsverket ges i uppdrag att tillhandahålla en förteckning över personer som har förklarat sig villiga att medla i dessa tvister. Patent- och registreringsverket ska även ges i uppdrag att tillhandahålla information om medling som tvistlösningssform i tvister av det här slaget.

Musikförläggarna

Musikförläggarna ser att det kan finnas en nytta med en alternativ tvistlösning som innebär ett enklare och billigare förfarande. Det är dock föreningens mening att ytterligare utredning krävs i frågan samt att förslaget konkretiseras.

Stockholm, dag som ovan

Kerstin Mangert

Ordförande

Musikförläggarna SMFF ekonomisk förening u p a